

מ נ ח ס י פ ה , ש מ ו א ל א ו ס ו ק ו ב ס ק י , ב ג ד ו ד מ כ א ל

הבלתי נשכחים

שנה להעדרם מחוכנו

ט"ז באב תרצ"ב — ט"ז באב תרצ"ג

חדשים, חיים מלאים יותר משלמים גם אם המחיר היקר ביותר - אח מחיר החיים עצמם; אנחנו בבואנו להתיחד עם רוחם של אלה שנעקרו משורוחינו באמצע ההעפלה הרי - נהיה זכאים לבוא אל קברותיהם רק אם נאזין ונקלוס עמוק בלבוחינו את הצו האלם הניתן לנו מאח הרוח המרחפת על מצבת בסוף אפורה זו והמחיפחה ללא חנחומין על החיים שנספו כעצם פריחתם, והצו אומר; אין שלו-מים לחיי אדם ורק באחח ינוחם אנוש; בהעלותו את החיים למדרגה עליונה של צדק מוסר ואחזה אנושית, בהחזירו לחיים אח עשרה קדושתם העליונה. נגשים אח הצו הזה, וחהי זאה לנו נחמח מה בשכלנו אח היקר מכל יקר.

* * *

כבר שנה ! יש ונדמה שרק אחמול היו אחנו הרגשנו אוחם בחיים ובעבודה, במלחמה להשתרשוח במקום. שלשחם, כל אחד לפי אופיו וחכונחו הוסיף דבר - מה בחיינו בכל הופעחם ונדמה שעוד נמשך הקשר החי. קשה להעריך גם היופ, שנה אחר האסון אח המאורע, כי הפצע לא הגליד ובכל יום מורגש החסר... כל הו-פעה בחיינו במשך השנה, כל בירור דרש אח השחתפוחם וכשרק נזכרו החבריים שהם אינם - הרי הורגש שאין לגמור וככה לפע-מים היחה מסחימת השיחה בחוכנו. אנו לעחים קרובוח נפגשים בחיינו עם המוח, ביחוד אנו, חברי חנועה העבודה בא"י. המוח אורב לנו בכל מקום - בהגנה, בעבודה, במחלוח, במלחמח הפועל לקיומו.

יום שלישי ב 3 אחחצ" גלוי המצבה.

בערב אזכרה בחדר האוכל

עם הסרת הלוט

ט"ז באב! היש דבר שיחליש במשהו אח שחור התאריך הזה בלוח הימים הקצר של גשר הצעירה? היש דבר שירעיף לנו חנחומים בהסירוננו אח הלוט מעל אבן המצבה? היש נחומים ושלומים - לחיים הרעננים שנקפדו בלא עת? אין, אין! ובהחיצבנו ביום הזכרון המר ליד קברם של שלשת חברינו אנו נתבעים לעשות אח חשבון נפשנו ועולמנו. והחשבון הוא ארוך מאד ואכזרי מאד אבל אפשר גם להעמיד על מאמר אחד, על עיקר אחד והוא; קדושתם העליונה של חיי האדם!

דור רמיה זה, אשר הוריד אח האדם לשפל המדרגה של חיה צמאח דם, אשר חלל כל קודש, רומם כל מוסר, מחעלל בכל רגש של כבוד אנושי, הוא אשר עקר גם מלב חלק גדול של אנושיות אח רטט הקדושה בפני מחח אלהים הנעלה ביותר; מחח החיים! הוא אשר בשם אלילי שקר קדש אח הפולחן של שפיכת דמי אדם, של בטול הערך של חיי האדם, פולחן הכפירה בקדושתם העליונה של חיי האדם! ואנחנו, אשר חרתנו על דגלנו אח הצו העליון של המוסר האנושי; חרות האדם וצדק חברוחי, אשר מטרחו העליונה של אדיאלנו הוא הרמח ערכו המוסרי, הרוחני והחברחי של אאדם, העלאח והעמקח חיינו; אנחנו אשר בהתאבקותנו הנואשא עם כוחוח החמול שבחברה למען מחר אנושי יותר נעלה, רפדנו אח דרך היסורים שלנו כשרשרח קברים ארוכה של מיסב לוחמינו וחולמינו; אנחנו אשר במלחמחנו על חיים

מנחם. איש פעלים זה. הגא והזקוף. השופע חיים ומרץ. כולו עשוי לבלי חת. החלטתו חקיפה. רצונו - ברזל. מורה ומדריך. מפקד וחבר כאחד. אין כמוהו יודע לשלוט ברוחות, בשעה חמורה והרח סכנות. עצם היותו - משקיטה ומרגיעה. בסגולה טבעית ומיוחדת לו מלכד את הטורות ו- יוצר משמעת מוסרית. מרחק ומקסים. ישנם פינות בחיינו, אשר בהן מדלא חפץ-דיס חיוניים ועם העדרו נשאר בהן חלל ריק. נחיתמנו.

ולא במהרה, ואולי לעולמים לא נוכל למלא את התפקידים הללו באוחו כשרון הספציפי. אולם דבר אחד - אשר היה מחוץ נפשם במפעל חיו - שומה עלינו לספח. בו נמ- שיר ונפעל במאמץ משוחף ובמסנה מרץ - כשדמותו מלוח אה עבודתנו יום יום. לא נשקום חלא ננוח עד אשר נשיג את המטרה הרצויה, אשר לה שאף מנחם בחייו. ובזה נכבד את זכרו.

חזכור גם ההיסטוריה (למחיתכתב) של הגנת הישוב את אחד ממוריה הראשונים והמעולים, מדריך המדריכים.

* *
*

מציאות מרה או חלום שוא? אתם הברואים והחזקים בגופכם וברוחכם, המעוררים והמוש- רשים בכל חרי"ג איברכם וש"ה גידיכם בחיינו המחדשים, שהגשנוכם על כל צעד ושעל בפל ששחי החיים, בעבודה, באספה, ובהוי, איכם?

כבר עברה שנה מיום המד והנמהר באוחו ערב שהגיעחנו הבשורה המחרידה, שהחטיכה עולמנו עלינו. אפלה כבדה אפפחנו, היינו נדהמים כמוכי רעם, כל יום הוסיף לדגאנו. פרפרה חקוה אולי האחד יחלץ ממלחצות הפות, לא! שתינו את קבעת היגון עד הסוף, שכלנו גם את האחד. איך נמשיך את המחר בלעדיהם?

וחכופות, כאשר שאון החיים והמולתם ממך והלאה, חוקפים אותך בעגצעים נוראים לאלה הנעדרים. וזעקת מחאה מחפרצה, למה? מדוע? ובחלום אני רואה את אחד מהם, והוא כל כך קרוב אלי ואני שם לקראתו בפנים קורנים בשמחה נובעת. "הנך סוף סוף קים הלא? מי זה חמד לצון אכזרי זה? הבה אחבקך בזרועותי", אבל אין זו אלא אחיזה עינים. הדמות מתחמקת ונסוגה, אני חופס חלל ריק. אורירי, ובעליל זועה, סיוס. רבות שנים חלוינו, היקרים והמסורים. לא נוכל לשכוח אוחכם ורק מאמץ כפול ליצירת חיים חדשים, חרי עבודה ושלוט למאוח ולאלפים בעמק שמש זה וכפר על ממתכם וינחם אוחנו הממשיכים במפעל שהחלחם.

ובמשך השנים האחרונות גדלה בהרבה רשימת החברים הנעדרים מחוך משפחת העובדים שלנו. מי יודע מה שמחה את כל אחד מאתנו במלחם- חינו להשחרשות במקום הזה, אולם ההכרה המלוח אותנו בהיחוינו כאן וביודעינו את חפקידנו במלחמה להקמת הקומונה הגדולה של הפועלים בעמק הירדן, היא מכשירה אוחנו לעמידה איתנה במקום הזה. אולם עוד יוחר גדול הכאב כי באסון מקרי נאספו החברים, לא במלחמה העקשח שלנו, דוקא הם הראשונים בחזית. - המדריך והחיל גם יחד. עברה שנה! הקבר המשוחף (המביא לידי גלוי שגם במוח נמשך קו השותפות) משחף את כולם במציאותנו במקום הזה ודורש מכל אחד ואחד מהקיבוץ כולו - ביחר מרץ ועקשנות - המשיכו את מלחמתנו להקמת הישוב הגדול הקיבוצי בעמק הירדן!

* *
*

בעצם עוד טרם נזקקנו לקירות בטון ולאבנים חקוקות, עוד טרם נזקקנו לאחרים אלה, עוד טרם נזקקנו לאמצעים מיוחדים בשביל להעלות על זכרונו את ט"ז אב. הן לא יעבור יום מאוחו מועד ודמותם לא תעלה, ויש שחזוח עינים תדמה לראותם בדמויות אחרות; משהו בגב פלוני ומיד יעלו לנגד עינינו. כי לפעמים לא נאמין עוד כי קרה הדבר. בהסטוריה שלנו קצרת הימים ועקובת הדם, על שעל אדמה זה יש מות אחר. ההיסטוריה שלנו זקוקה היחה למות, היה צורך, היה הכרח וטעם במוח. הוא שמש - פעם נחבך ופעם דיק. כאן אולם - מה נורא הגבר - לא היה הכרח וצורך והם צעדו אלי תהום מפני שיש קוטב, והמומים אנו עומדים מול גזר הדין, אכן בטרם יצקנו קירות בטון.

* *
*

חלפה שנה. גזה השנה מיום הגורל שניתק את שלשחם מאתנו.

שלשחם - אחים לשמחה ואחים לצרה, הרעים בחברה והמחנכים בעבודה, אנשי המשמעת וההגנה. אתם עם חזק מכם התאבקתם ויוכל לכם, גבר הגורל האכזר הוא ללא רחם. היאומן כי יכלו לכם? היאומן כי אינכם בחוכנו, לא לא ולא. ראינוכם אחים, פגשנו- כם רבוח בפעמים. הנכם בחוכנו ובחוכנו חהיו. קבר אחים לכם כרינו על חל השלשה, ולרגלי החל לזכרכם ישגשג ויפרח זה הזר הענק, עמל ידכם אשר את קברכם יענוד זאת שמכם יקרא. ואנו עם חל זה וזרו ברית אחים כרתנו, ברית אשר לא חופר לעולם. שלום לעפרכם אחים.

והישיבה? איזה שקט השתרר לפתע? מדוע
לא צריך להשתיק, להסות? מדוע לא פורצת
האספה בצחוק פחאם? אך, שמואליק איננו.
רוח החיים נטלה מאחננו!

על מה ולמה שלמנו מחיר כה יקר? מה
חסאנו כי בדמם של אלה האריוח שבחבורה
נכפר?

על כן, היחה עמנו הרגשת בטחון ושלוח
שאננה למעלה מן המדה, אף כי רבים
המכשולים על דרכנו, אף כי רק בראשונה
אנו עומדים - בכל זאח הרגשנו את עצמנו
כה שלמים, כה מוכנים לקראת כל מיני
הפתעות, כה מלאי העזה ותביעה כלפי
החיים. הדם הצעיר של הגוף המקובץ שלנו
רנן בקרבנו.

והנה, נחחה יד הגורל בנו.
והיא כה אכזרית, כה כבדה מנשא, ואנחנו
אלמים, דוממים.

* *

*

יד הגורל אשר הייתה בנו להממנו, קשה
ואכזרית היא מנשא. כמה מודד להשלים עם
המחשבה שאלה חשלה אינם אתנו עוד. ומה
מרה המציאות בחסרונם?
לרגלי בריח החיים והמות אשר כרחו הם אחנו,
לרגלי המצבה המשולשת הזאת, אשר טעם אין
ללא זמן לה, אנו עומדים דוממים, אלמים,
ללא מלח נחם, ללא יכולת וללא צורך להחנחם.

מנחם, המכחנאי. החבר. המורה. העומד על
משמר ההגנה והבטחון.
כמאחורי קיר הגנה היחה ההרגשה אחו; אפשר
היה לחיות בהרגשה בטחון מלא.
כבוד המשק והציבור, עניניו החיוניים
ביותר ביחסי חוץ, קשרי שכנים ונמוסי
שכנים - ידים נאמנות ובטוחות נמצאו לאלה
ידינו של מנחם.

גלמן, בן - דוד, הוא עבד - בנטיעות,
בפלחה כמכונאות, בבנין חלוח, ברצענחח,
עגלנוח. יותר קל למנות אח המלאכות בהן
לא עסק - כי מעטות הן.

ובכל דבר ובכל עבודה - ראשו מלא תכניות
על שפור העבודה, המצאות להקלחה להגדלח
החוצרת, להוזלה. בן משק אמיחי אשר גדל
על קרקע, באטמוספירה של דאגות מיוחדות
וחטרחות שבהן כרוכה החקלאות, היחה ידו
בכל; לא היה דבר אשר לא ידע עשותו, אשר
לא תהיה לו, ביחס אליו, גישה מיוחדת,
משלו, שראשיתה בקורח חסופה השבחה, הקלה
או הוזלה.

וכל הליכתו בחיים - ברמה, ביד חזקה ובקול
רם. והוא נשחחק? ואין עוד קולו נשא בחלל
החצר שלנו על אלפי ענינים אשר דורשים
את תפונם?

שמואליק, אח סוד החיים ידע הוא; איש קל
היה, איש ההלצה הבדיחה; וכה קל היה במחי-
בחו! כל כובד הנטל של הבנין אשר העמסנו
על עצמנו היה נמוג בספרו איזה מעשיה
מהעירה אשר בה גדל ואת אוריה ספג וגם
מצא דפוסים וניבים להביעה ולשלבה לחוך
המסכת הכבדה, הרצינית של חיינו, וכה הלך
אחנו שנים ועל משמרת העבודה עמד באחריות
שאינה יודעת גבול ואינה יודעת פשרות.
לא פעם הייח עומד נפתע בפני הכח הזה בו
עמד הוא על משמרו, המיוחדת במינה, בעבודות
חוץ כי רק עוזר היה במחסן לחמרים של חברת
החשמל.

לכאורה, מה קל הדבר? אך למי, למי עוד
היחה מספיקה סבלנות כה רבה במשך שנים,
וכה ההסחגלות לאנשים שונים. החל מטומשוב
יבדל לחיים וגמור בשאר פקידי החברה אשר
עמדו על ראשו?

והאספה שלנו - בלי שמואליק!! האספה